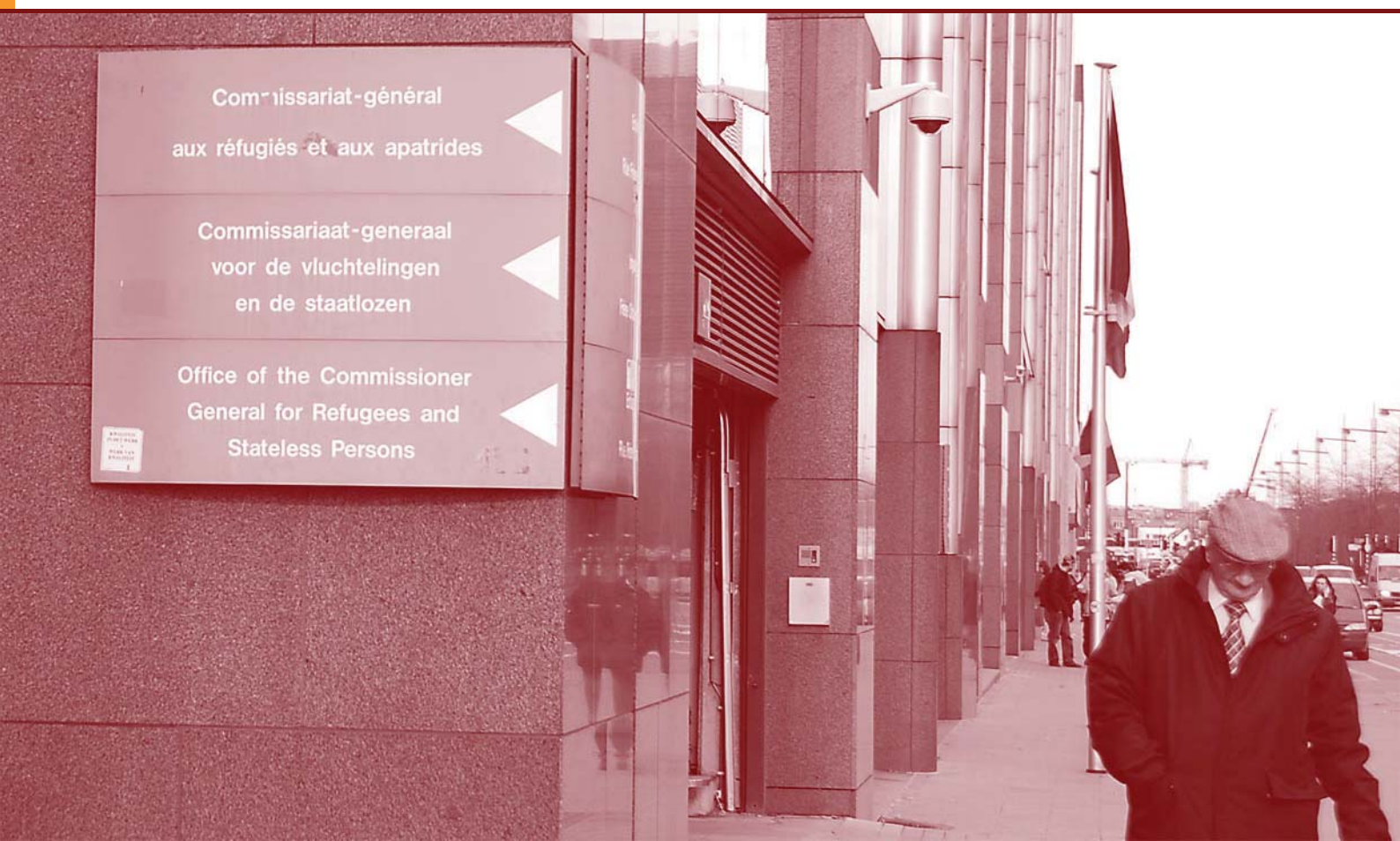

Vluchtelingenwerk
Vlaanderen

Memorandum federale verkiezingen 2007

O. De context

De uittredende federale regering Verhofstadt II (VLD – sp.a/spirit – PS – MR) heeft in de voorbije legislatuur 2003-2007 belangrijk wetgevend werk geleverd over het asielthema. Ze voerde het statuut van subsidiaire bescherming in, hervormde de asielprocedure volledig, voorzag in een kaderwet rond de opvang van asielzoekers en legde in de wet vast dat niet-begeleide minderjarige vreemdelingen niet meer in gesloten centra worden opgesloten.

Ook in de praktijk van het federale beleid veranderde er heel wat: steeds meer asielaanvragen worden doorverwezen naar andere EU-lidstaten (Dublin), de behandelingstermijn van asielaanvragen en de achterstand bij Dienst Vreemdelingenzaken en Commissariaat-Generaal liepen sterk terug, de voogdij en meer opvangplaatsen voor niet-begeleide minderjarigen werden operationeel, asielzoekers stroomden sneller door van grootschalige centra naar individuele huisvesting, het aanbod van ondersteuning voor zelfstandige terugkeer groeide, duizenden asielzoekers die al 3 of 4 jaar in procedure waren werden geregulariseerd, enzovoort.

Deze ontwikkelingen in wet en praktijk speelden zich af in een veranderende internationale context. Het aantal asielaanvragen in de Europese Unie bleef sterk dalen, door een daling van het aantal vluchtelingen wereldwijd en door de steeds efficiëntere afsluiting van de buitengrenzen van de EU. Hierdoor daalde ook het aantal aanvragen in België verder (16.940 in 2003 tegen 11.725 in 2006). Het aantal afgewerkte EU richtlijnen inzake asiel en immigratie steeg tot een tiental, waarvan de meeste voor het einde van deze federale legislatuur moesten omgezet zijn in Belgisch recht.

Vluchtelingenwerk juichte een aantal van deze maatregelen toe, maar had ook kritische bemerkingen bij de nieuwe asielprocedure (een rechtbank zonder volle rechtsmacht, te korte termijnen, technische complexiteit,...), bij de gevolgen van Dublin (asielzoekers worden doorgestuurd naar lidstaten waar er nauwelijks bescherming is), bij het afsluiten van de buitengrenzen zonder mogelijkheden te voorzien voor asielzoekers om nog voorbij de controles te raken,...

Ook op het terrein hadden de genoemde ontwikkelingen minder gunstige gevolgen. NGO's (en advocaten) hebben het steeds moeilijker om asielzoekers al tijdens de asielprocedure te begeleiden door de snelheid van de procedures. Dit gegeven, en de indruk dat meer mensen de asielprocedure vermijden en opteren voor illegale binnenkomst en verblijf, zorgen ervoor dat we op het terrein vooral geconfronteerd worden met de problemen van uitgeprocedeerde asielzoekers en andere mensen zonder papieren.

Asielzoekers en mensen zonder papieren kwamen ook meer dan voorheen zelf in actie om iets aan hun situatie te veranderen. De acties, kerkbezettingen en hongerstakingen volgden elkaar op. Hierbij werden vaak kortetermijnoplossingen afgedwongen die structureel geen oplossing bieden en verdere acties voeden.

In dit memorandum doet Vluchtelingenwerk Vlaanderen een reeks voorstellen om het asielbeleid in de volgende legislatuur beter aan te pakken. Ze zijn gerangschikt in volgorde van prioriteit. Vooral de eerste drie voorstellen willen wij zeker opgenomen zien in het regeerakkoord van de volgende federale regering: een bijsturing van de asielhervorming, een structureel, wettelijk verankerd regularisatiebeleid en de stopzetting van de opsluiting van alle minderjarige vreemdelingen.

Dit memorandum kwam tot stand na uitgebreid overleg met de 50 leden van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Het wordt verspreid bij politieke partijen en beleidsmakers en bij een ruim publiek via de elektronische nieuwsbrief en onze website www.vluchtelingenwerk.be.

1. De asielhervorming bijsturen

De Belgische asielprocedure werd door de wetten van 15 september 2006 volledig hertekend. Hoewel Vluchtelingenwerk erg tevreden is met de invoering van het statuut van subsidiaire bescherming en de afschaffing van de ontvankelijkheidsfase, vrezen wij dat de hervorming op sommige vlakken ook een achteruitgang inhoudt. Zo heeft de nog op te richten Raad voor Vreemdelingenbetwistingen geen eigen onderzoeksbevoegdheid, in tegenstelling tot de Vaste Beroepscommissie voor Vluchtelingen momenteel.

De voorziene **evaluatie van de asielhervorming, één jaar na de inwerkingtreding** van de wet (dus in het voorjaar van 2008), moet effectief plaatsvinden. Deze evaluatie moet gebeuren door een onafhankelijke instantie en gevolgd worden door een debat in het parlement, waarin de minister, de asielinstanties, de advocatuur en de NGO's gehoord worden. De evaluatie moet alle aspecten van de hervorming omvatten, bijvoorbeeld ook de opsluitingsmaatregelen.

De wet van 15 december 2006 tot hervorming van de vreemdelingenwet voert in navolging van de zogenaamde "kwalificatierichtlijn" het statuut van **subsidiaire bescherming** in. De volgende regering moet zich engageren om dit statuut op een ruime en correcte manier toe te passen. Dit houdt ondermeer in dat de toegang tot de procedure niet wordt belemmerd voor uitgeprocedeerde asielzoekers die opnieuw asiel aanvragen en aanwijzingen van nood aan subsidiaire bescherming voorleggen omdat de situatie in hun herkomstland is verslechterd.

Uiterlijk op 1 december 2007 moet België de EU richtlijn met minimumnormen waaraan asielprocedures moeten voldoen (de zogenaamde "procedure-richtlijn") omzetten in Belgisch recht. Vluchtelingenwerk is het niet eens met de interpretatie van de huidige Minister van Binnenlandse Zaken dat deze omzetting reeds is gebeurd door de asielhervorming van 15 september 2006. Met name op de volgende punten dringt een aanpassing van de nieuwe procedure zich op, om in regel te zijn met de genoemde EU-richtlijn:

- **Wijziging** van artikel 52 van de Vreemdelingenwet, met name de opsomming van de **formele ontvankelijkheidsgronden**. Dit artikel geeft aan het CGVS de bevoegdheid om een asielaanvraag te weigeren omwille van louter formele argumenten (bv verblijf van langer dan 3 maanden in een ander land; of laattijdige indiening van de asielaanvraag in België). Dit kan voor gevolg hebben dat een asielaanvraag wordt geweigerd zonder dat ooit de grond van de zaak is onderzocht. Volgens Vluchtelingenwerk vormt dit een inbreuk op artikel 25 van de procedurerichtlijn.
- Een andere belangrijke inbreuk op de procedurerichtlijn lijkt ons te zijn dat de **RVV** als beroepsinstantie niet echt over de **volheid van rechtsmacht** beschikt (geen eigen onderzoeksbevoegdheid, quasi onmogelijk voor asielzoeker om nieuwe elementen voor te brengen,...). Een nieuwe legislatuur moet er voor zorgen dat de **RVV een volwaardige administratieve rechtbank** wordt, met werkelijk een volheid van rechtsmacht.
- Tegelijk moet er over gewaakt worden dat de Belgische wetgever de bestaande standaarden niet verlaagt naar de minimumnormen die nu worden voorzien in deze richtlijn (stand-still-verplichting).

2. Regularisatie

Op vlak van regularisatie scoorde de vorige regering onvoldoende. Enkel voor de groep van asielzoekers die langdurig in procedure waren (Raad van State niet meegerekend) werd een maatregel genomen. Van de volgende regering verwacht Vluchtelingenwerk dat die een duidelijk regularisatiebeleid installeert met objectieve regularisatiecriteria opgenomen in de wet en een commissie die regularisatie-aanvragen behandelt.

Vluchtelingenwerk schaart zich volledig achter het eisenplatform van het Forum Asiel en Migraties¹ voor **duidelijke criteria in de wet en een commissie regularisatie**.

Als **criteria** schuift het FAM naar voren:

1. Ambtshalve regularisatie na 3 jaar procedure (asiel, gezinshereniging, regularisatie,...).
2. In geval van ernstige ziekte waarvoor geen of onvoldoende toegang is tot een adequate behandeling of verzorging in het land van herkomst².
3. Duurzame bindingen die enkel via verblijf kunnen verder gezet worden, of beklemmende situatie waaruit verblijf enige uitweg is.
4. Statuut voor niet-begeleide minderjarigen (zie punt 10 van dit memorandum).
5. Personen aan wie een Arbeidskaart B of beroepskaart toegestaan werd of die daarvan werden vrijgesteld.

Voor de **commissie** heeft het FAM voorgesteld om de bestaande Commissie van Advies voor Vreemdelingen – die wettelijk verankerd is in de Vreemdelingenwet en ook in de praktijk functioneert – aan te wenden als commissie die regularisatie-aanvragen behandelt. Hiervoor moet de wettelijke bevoegdheid van de commissie zelfs niet worden aangepast³; enkel de praktijk van de minister en de administratie. Het FAM stelt volgende procedure voor:

- De Dienst Vreemdelingenzaken ontvangt de dossiers en vervolledigt. Ofwel beslist de DVZ positief, ofwel verwijst de DVZ door naar de Commissie van Advies voor Vreemdelingen.
- De Commissie van Advies voor Vreemdelingen roept de aanvrager op en geeft een positief of negatief advies aan de Minister.
- De Minister beslist (gemotiveerd advies en beslissing wordt aan aanvrager betekend).
- De aanvrager kan in beroep gaan bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen die het beroep ten gronde behandelt.

Daarnaast vragen Vluchtelingenwerk en het FAM dat de volgende regering een eenmalige **overgangsmaatregel** neemt om de achterstand in de procedures snel weg te werken. Wij stellen voor dat dossiers met meer dan drie jaar procedure bij de Raad van State inclusief asielpcedure ambtshalve worden onderzocht op regularisatie. Voor hangende asioldossiers moet tevens gegarandeerd blijven dat er een eindbeslissing inzake het asielverzoek wordt genomen.

Voor **technisch niet verwijderbaren** (vb ambassade weigert mee te werken voor documenten, luchthaven is tijdelijk gesloten ...) moet een systeem van tijdelijke verblijven uitgewerkt worden door de overheid om te verhinderen dat deze categorie van personen zonder verblijf en zonder middelen op het grondgebied wordt gedoogd.

¹ Het Forum Asiel en Migraties is een platform van meer dan 100 verenigingen uit heel België. Zie www.f-a-m.be.

² Het nieuwe artikel 9ter in de Vreemdelingenwet over medische gronden biedt op dit punt onvoldoende waarborgen omdat 1° het aspect van de toegankelijkheid van de zorgen in het herkomstland onvoldoende verankerd is, en 2° er geen verblijfsdocument wordt afgeleverd aan de aanvrager in afwachting van de beslissing (in tegenstelling tot de aanvraag subsidiaire bescherming).

³ Zie artikels 32 en verdere van de wet van 15 december 1980.

3. Geen opsluiting van kinderen en kwetsbare groepen

Tijdens de vorige legislatuur heeft Vluchtelingenwerk mee het debat over de opsluiting van kinderen in gesloten centra op de agenda gezet. Vluchtelingenwerk lanceerde het voorstel om een studie naar alternatieven voor opsluiting te laten uitvoeren; die studie werd uiteindelijk besteld door de Minister.

Vluchtelingenwerk vraagt dat de volgende regering zich engageert om **geen kinderen noch kwetsbare groepen meer op te sluiten in de gesloten centra**.

Met kinderen bedoelen we zowel niet-begeleide minderjarigen als kinderen begeleid door hun ouders of een andere wettelijke vertegenwoordiger.

Het resultaat van de studie naar alternatieven voor opsluiting van kinderen met hun ouders, kan er voor Vluchtelingenwerk niet in bestaan dat de gesloten centra 'kindvriendelijker' worden gemaakt (onderwijs, meer educatieve omkadering,...). Echte alternatieven voor opsluiting moeten in gang worden gezet. De volgende regering moet deze alternatieven verderzetten, evalueren, en structureel garanderen dat er geen kinderen meer in de gesloten centra terechtkomen.

Ook kwetsbare groepen horen niet thuis in de gesloten centra. Wij begrijpen hieronder:

- vreemdelingen die aan ernstige ziektes of psychologische stoornissen lijden,
- vreemdelingen die slachtoffer zijn geweest van onmenselijke of mensenwaardige behandeling of die tijdens hun vlucht trauma's opliepen,
- zwangere vrouwen en vrouwen met zuigelingen.

4. Recht op werk voor asielzoekers – Evenredige arbeidsdeelname

Vluchtelingenwerk vraagt dat de **toegang tot de arbeidsmarkt voor asielzoekers** wettelijk gegarandeerd wordt. De toegang tot de arbeidsmarkt moet zo snel mogelijk worden gegeven en de regeling mag in elk geval geen achteruitgang inhouden tav de huidige situatie (*standstill* verplichting). De toegang wordt bij voorkeur gelinkt aan de overgang van collectieve naar individuele opvang. Voor asielzoekers die in materiële opvang verblijven en werken moet er een bijdrageregeling worden uitgewerkt.

Erkende vluchtelingen (en geregulariseerde asielzoekers) hebben nood aan een doortastend beleid van **evenredige arbeidsdeelname** vanuit het federale niveau. Hierbij wil Vluchtelingenwerk specifiek aandacht vragen voor volgende punten:

- Vluchtelingenwerk vraagt de **overheid** om een voortrekkersrol op te nemen in het **aanwerven van kansengroepen** en de **aanwerving zonder diplomaveerste** maar op basis van elders verworven competenties mogelijk te maken.⁴ Vluchtelingenwerk pleit ervoor dat waardevolle kandidaten met competenties verworven via werkervaring, beroepsopleiding of zelfstudie maar zonder (gelijkwaardig) diploma ook in aanmerking komen voor functies bij de overheid. De overheid dient daartoe het personeelsstatuut van de overheidsambtenaren aan te passen. Op deze manier kan de overheid de ontwikkelingen rond EVC, zoals de invoering van de ervaringsbewijzen, ook als werkgever mee honoreren.
- Niet-EU-onderdanen hebben geen toegang tot de statutaire functies bij de overheid. Vluchtelingen en personen aan wie het subsidiair beschermingsstatuut werd toegekend komen dus niet in aanmerking. Pas na het verkrijgen van de Belgische nationaliteit staat de mogelijkheid open. Vluchtelingenwerk pleit voor de **toegang tot het openbaar ambt** wat betreft statutaire functies voor vluchtelingen en personen aan wie het subsidiair beschermingsstatuut is toegekend en voor niet-EU-burgers in het algemeen. Toegang moet de regel zijn, functies die niet toegankelijk zijn de uitzondering (lijst van functies wettelijk vastleggen).
- Vluchtelingenwerk is voorstander van het invoeren van **praktijktests** om discriminaties op onder meer de werkvloer vast te stellen. De overheid kan hiervoor best in een reglementerend kader voorzien.
- Om de evenredige arbeidsdeelname te promoten pleit Vluchtelingenwerk voor de algemene invoering van (federale) **diversiteitsplannen** voor middelgrote en grote bedrijven waarbij ook streefcijfers worden opgenomen voor nieuwe aanwervingen. Indien de huidige maatregelen onvoldoende effect ressorteren moet de overheid ook verplichtende maatregelen durven overwegen.

⁴ Zie ook de inspanningen die geleverd worden in het kader van het sectoraal akkoord 2005-2007 voor het personeel van de lokale en provinciale besturen (punt 8).

5. Gezinshereniging voor erkende vluchtelingen

Vluchtelingenwerk vraagt een **vlottere gezinshereniging voor erkende vluchtelingen**.

Het visum dat de familieleden de toestemming geeft om naar België over te komen, moet door die familieleden zelf worden aangevraagd in het land waar zij op dat moment verblijven. Dikwijls is het niet makkelijk voor de familieleden van een erkend vluchteling om deze stap te zetten (bv. om zich naar de bevoegde diplomatieke vertegenwoordiging te begeven). Het is voor hen ook vaak allesbehalve evident om de nodige aktes met legalisaties te bekomen (bv. hoge kostprijs, lange duur van onderzoek van voorgelegde documenten,...) Aangezien de persoon die het recht opent, in België erkend is als vluchteling, is het vaak de facto onmogelijk om de wettelijk vereiste documenten te bekomen.

Vluchtelingenwerk vraagt dat de volgende regering de mogelijkheid zou creëren om, in uitzonderlijke situaties, een duidelijk gemotiveerde visumaanvraag (met de beschikbare documenten) door de erkende vluchteling in België te laten indienen. Vervolgens kan nagegaan worden via welke diplomatieke post het visum kan afgegeven worden. Daarnaast moet de Dienst Vreemdelingenzaken de visumaanvragen binnen een zo kort mogelijke termijn behandelen en hierbij rekening houden met het speciale karakter van deze verzoeken.

Voor **minderjarige erkende vluchtelingen die zich met hun ouders willen herenigen** zouden geen voorwaarden op het vlak van huisvesting en inkomen mogen worden gesteld. De wet moet op dat punt worden gewijzigd.

Indien de overheid een **DNA test** eist in het kader van een procedure gezinshereniging, zouden de kosten van deze test aan betrokkene moeten worden terugbetaald bij een positief resultaat.

6. Transparantie inzake cijfers, rechtspraak en bronnen

Om een goed beleid te kunnen uitstippelen moet men zich een correct beeld van de situatie kunnen vormen. Ook op het vlak van asielbeleid is er nood aan meer en betere cijfergegevens over asielbewegingen en aan een meer toegankelijke rechtspraak. Al te vaak blijkt dat deze gegevens ontbreken.

Vluchtelingenwerk pleit in het bijzonder voor het verzamelen en toegankelijk maken van **beter cijfermateriaal** rond asielstromen en –beslissingen. Niet enkel het aantal aanvragen en beslissingen, maar ook correct berekende erkenningspercentages, opsplitsingen naar nationaliteit, cijfers over subnationaliteiten, enzovoort moeten vlot beschikbaar zijn.

Voorts is het onontbeerlijk dat alle **rechtspraak** van de Raad Voor Vreemdelingenbetwistingen via een website gemakkelijk toegankelijk zal zijn, en dat er meer rechtspraak van de Raad van State op een overzichtelijke manier beschikbaar is. Ook de rechtspraak van Raadkamers en Kamers van Inbeschuldigingstelling (controle op opsluiting) kan beter ontsloten worden.

Er is daarnaast nood aan **transparantie en openbaarheid mbt bronnenmateriaal en landenrapporten** die gebruikt worden door de asielinstanties om de situatie in het land van herkomst te evalueren. Dergelijke rapporten zouden ook nuttig kunnen gebruikt worden bij het verstrekken van informatie over de terugkeer naar het herkomstland. Bovendien is er ook nood aan transparantie omtrent de missie van de ambtenaren die de herkomstlandeninformatie verzamelen en verwerken.

Vluchtelingenwerk wil dat deze rapporten publiek gemaakt worden. Belangrijke rapporten die Belgische missies produceren moeten vooraf voor reactie worden voorgelegd aan externe instanties (UNHCR, ngo's). Asielinstanties dienen tevens te garanderen dat dergelijke rapporten niet de enige bron vormen van beslissingen en motiveringen. De onafhankelijkheid en de objectiviteit van de ambtenaren die deze missies uitvoeren moet worden gegarandeerd. Voor deze ambtenaren moet er wettelijk een opdrachtomschrijving en statuut worden vastgelegd. Van hun activiteiten moet jaarlijks verslag worden gedaan in het parlement.

België moet ook ijveren voor een onafhankelijke en kwalitatieve **medische databank** met informatie inzake beschikbaarheid en toegankelijkheid van medische zorgen in de herkomstlanden.

7. Rechtsbijstand

Vluchtelingenwerk verwacht van de volgende regering een **grondige evaluatie en bijsturing van de (kosteloze) rechtsbijstand** aan asielzoekers en vreemdelingen. De organisatie van de rechtsbijstand houdt momenteel te weinig rekening met de eigenheid van de doelgroep waardoor een kwaliteitsvolle rechtsbijstand in het gedrang komt.

Vluchtelingenwerk vraagt een evaluatierapport en een rondetafel georganiseerd door de federale overheid om een stand van zaken inzake rechtsbijstand op te maken. Vluchtelingenwerk vraagt dat de overheid de conclusies van de rondetafel zou aanwenden om bijstellingen door te voeren.

Vluchtelingenwerk vraagt dat, in uitvoering van artikel 33 van de opvangwet, een **conventie inzake rechtsbijstand aan asielzoekers** wordt afgesloten met derden. Deze conventie moet een goede afstemming tussen advocatuur en sociale werkers tot doel hebben.

Een goede rechtsbijstand begint bij een snelle en correcte informatie-verstrekking aan de asielzoeker. De overheid moet mogelijk maken dat er **informatie** aan de asielzoeker wordt verstrekt bij binnenkomst **vóór het eerste interview**.

8. Zelfstandige terugkeer

Tijdens de vorige legislatuur werd een begin gemaakt met een structureel beleid van ondersteuning bij zelfstandige terugkeer. De Minister van Maatschappelijke Integratie liet een beleidsnota goedkeuren door de regering en richtte een Cel Terugkeer op in de schoot van Fedasil. Tijdens de volgende legislatuur moet dit beleid in een hogere versnelling schakelen.

Vluchtelingenwerk is voorstander van het **wettelijk verankeren van het primaat van de zelfstandige terugkeer**: elke uitgeprocedeerde asielzoeker moet eerst effectief de kans krijgen om zelfstandig, al dan niet met ondersteuning, terug te keren. De wet zou moeten aangepast worden om te bepalen dat elk uitwijzingsbevel een minimumtermijn van 30 dagen kent. Dergelijke bepalingen zouden kunnen worden opgenomen in een Terugkeerwet.

De volgende regering moet een **geïntegreerd en structureel beleid ontwikkelen inzake ondersteunde zelfstandige terugkeer**. In dit beleid moet de duurzame reïntegratie van de terugkeerder centraal staan. Het komt er op aan een beleid op lange termijn te voeren, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende aspecten verbonden aan reïntegratie. Bovendien verdedigen wij de gedachte om het hele dienstenaanbod te systematiseren en dit niet exclusief voor te behouden aan de ene of andere categorie van personen of nationaliteit. De overheid – in de eerste plaats Fedasil - moet hierbij ten volle haar regiefunctie opnemen en de verschillende uitvoerders van dit beleid samenbrengen en complementair laten werken.

Het is duidelijk dat er voor dit beleid ook **meer middelen** zullen nodig zijn. De huidige regering heeft al een aantal maatregelen genomen inzake zelfstandige terugkeer. Nochtans blijkt dat voor gedwongen uitwijzingen en detentie een budget van ongeveer 25 miljoen euro wordt weerhouden terwijl hulp bij zelfstandige terugkeer slechts 5 miljoen euro behelst en dit ondanks het feit dat de huidige regering stelt dat de zelfstandige terugkeer een prioriteit is.

Daarnaast moeten er in de volgende legislatuur ook sterke inspanningen worden geleverd voor meer en **betere vorming en specialisatie inzake terugkeer voor begeleiders** van asielzoekers. Ook hier moet Fedasil zijn regiefunctie beter opnemen.

De Belgische enveloppe van het **Europees terugkeerfonds** dient beheerd te worden door het kabinet van Maatschappelijke Integratie en niet door het kabinet Binnenlandse zaken. De hulp bij terugkeer mag niet worden geïnstrumentaliseerd voor andere doeleinden, zoals bijvoorbeeld het vrijmaken van opvangplaatsen of het repatriëren van personen die de overheid niet zelf kan verwijderen.

In het kader van een geïntegreerd terugkeerbeleid moeten de monitoring van individuele zelfstandig teruggekeerden en de evaluatie van de aangeboden ondersteuningsdiensten structureel voorzien worden.

9. De opvang van asielzoekers

In de voorbije legislatuur werd een opvangwet aangenomen die de hele opvang van asielzoekers omkadert, in uitvoering van de Europese richtlijn terzake. De verwachtingen naar de nieuwe regering spitsen zich voor Vluchtelingenwerk vooral toe op een snelle en goede uitvoering van de wet via uitvoeringsbesluiten die de kwaliteit van de opvang aan asielzoekers garanderen, gepaard gaand met een evaluatie van de wet en de praktijk met het oog op aanpassingen aan het wettelijk en uitvoerend kader waar nodig. Vluchtelingenwerk vraagt alvast op één punt een duidelijke bijsturing, namelijk het expliciet voorzien van een maximumtermijn van 1 jaar voor de materiële hulp in de wet.

Zoals in de wet is voorzien, vraagt Vluchtelingenwerk een **schriftelijke, transparante en openbare evaluatie van de opvangwet**, uitvoeringsbesluiten en opvangpraktijk één jaar na het inwerking treden van de opvangwet. Deze evaluatie moet gebeuren door een onafhankelijke instantie en gevolgd worden door een debat in het parlement, waarin de minister, de Fedasil en de NGO's gehoord worden.

Vluchtelingenwerk vraagt een aanpassing van de opvangwet, met name de vermelding van de **maximumtermijn van 1 jaar voor materiële hulp** in de wet. Hierna wordt er maatschappelijke dienstverlening verstrekt door een OCMW. Dit kan best gebeuren volgens een spreidingsplan waarbij gewerkt wordt met een beloningssysteem voor OCMW's die asielzoekers in de eigen gemeente huisvesten en een sanctioneringssysteem voor OCMW's die asielzoekers doorverwijzen.

Vluchtelingenwerk vraagt een **snelle en correcte uitvoering van het wettelijk kader via uitvoeringsbesluiten**. Hierbij moet specifiek aandacht gaan naar kwaliteitsnormen van opvang, naar psychologische begeleiding, en naar kwetsbare groepen.

Het recht op opleiding voor de asielzoeker moet tijdens de volgende legislatuur gerealiseerd worden via een structureel beleid dat aangestuurd wordt door Fedasil. Toegang tot aangepaste opleidingen moet gegarandeerd zijn voor de asielzoeker, waar hij zich ook bevindt in de procedure of in de opvang. De beleidsaanbevelingen die geformuleerd worden vanuit de empowermentgroep van het lopende opleidingsproject Right2Learn, moeten hierbij richtinggevend zijn.

In de volgende legislatuur moet ook gestreefd worden naar een grotere gelijkschakeling tussen de rechten en voordelen verbonden aan het statuut van leefloontrekkende en die van asielzoekers in materiële opvang. Op dit moment is er op dat vlak een heel grote discrepantie die best wordt verminderd. Bij bepalingen die van toepassing zijn op leefloners moet de categorie van begunstigden van materiële opvang ingesloten worden tenzij een verschil in behandeling werkelijk gerechtvaardigd is.

10. Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen

Vluchtelingenwerk vraagt in de eerste plaats een **volwaardig wettelijk statuut** voor de niet-begeleide minderjarigen. Onder de huidige regering is er voor het eerst een regeling uitgewerkt via de omzendbrief van 15 september 2005 (BS 7 oktober 2005) voor niet-begeleide minderjarigen die uitgeprocedeerd zijn of geen asiel vroegen. Deze regeling is echter ontoereikend en is daarenboven niet van toepassing op de minderjarigen die aan de grens worden opgesloten. De volgende regering dient werk te maken van een regeling in de vorm van een wet en niet van een omzendbrief waarbij elke niet-begeleide minderjarige een tijdelijk verblijfsrecht krijgt voor de duur die de voogd nodig heeft om te zoeken naar een duurzame oplossing.

De huidige praktijk van het huidige "bevel tot terugbrenging" dat aan de voogd wordt betekend (en verlengd wordt) is geen goede regeling en wordt dus best stopgezet. Het al of niet beschikken over een nationaal paspoort mag geen voorwaarde zijn om dit tijdelijk verblijfsrecht al of niet te bekomen. Indien de duurzame oplossing niet bestaat in terugkeer naar het oorsprongsgezin dient er een definitieve verblijfstitel voorzien te worden.

Tijdens de vorige regering is een voogdijsysteem voor niet-begeleide minderjarigen operationeel geworden. In de afgelopen legislatuur lag de klemtoon vooral op het kwantitatieve aspect: zorgen dat elke minderjarige effectief een voogd heeft. In de volgende legislatuur moet vooral aandacht gaan naar de **kwaliteit van de voogdij en de voogden**. Vluchtelingenwerk pleit in dit kader voor meer werknemers-voogden in dienst van NGO's; de nodige middelen hiervoor moeten door het Ministerie van Justitie worden vrijgemaakt. Daarnaast blijft de oprichting van een onafhankelijke expertise vzw noodzakelijk die tot doel heeft de harmonisatie van de voogdij, ondersteuning van de voogden en kwaliteitsbevordering.

Ook tijdens de voorbije legislatuur zijn het federale niveau en de gemeenschappen er niet in geslaagd om een akkoord te sluiten over de opvang van niet-begeleide minderjarigen. Dit **samenwerkingsakkoord** tussen de federale regering en de gemeenschappen over de **opvang van niet-begeleide minderjarigen** moet in de komende legislatuur zeker gerealiseerd worden. Ongeacht hun administratief statuut (asielzoeker of niet) moeten deze minderjarigen meer toegang krijgen tot gespecialiseerde opvang in de structuren van de bijzondere jeugdzorg.

Vluchtelingenwerk vraagt een snelle uitvoering van de regeling die voorzien wordt voor de opvang van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die aan de grens toekomen.

11. Meer democratische inspraak rond de Belgische standpunten in het Europese asielbeleid

Het EU-niveau bepaalt steeds meer het nationale beleid inzake asiel. Dat is tijdens de vorige legislatuur duidelijk gebleken door de omzetting van verschillende EU-richtlijnen.

Het EU-beleid inzake asiel wordt nog steeds in hoofdzaak intergouvernementeel bepaald, door overleg tussen de nationale regeringen. Hierbij stellen we vast dat over de standpunten die België op intergouvernementeel niveau inneemt, geen democratisch debat bestaat op nationaal niveau. Vluchtelingenwerk vraagt daarom dat de volgende regering **democratische inspraak organiseert** rond de standpunten die de Belgische regering inneemt over het EU-asielbeleid. Dit dient te gebeuren in het Parlement en in overleg met de NGO's.

Vluchtelingenwerk wil dat in de volgende legislatuur specifiek het debat gevoerd wordt rond volgende thema's.

a.

Dublinverordening. In deze Europese verordening wordt bepaald welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielaanvraag. Volgens Dublin is dit de lidstaat die verantwoordelijk is voor de binnenkomst van de asielzoeker op het EU-grondgebied. In situaties waarin de toepassing van bovenstaande regels ertoe kan leiden dat familieleden van elkaar gescheiden worden, kan een lidstaat beslissen om gezinsleden en andere afhankelijke familieleden te herenigen op basis van humanitaire gronden.

De Europese Commissie belooft reeds sinds lang een evaluatierapport ter opvolging van de Dublinverordening. Volgens de laatste berichten zou dit voor maart 2007 zijn.

Vluchtelingenwerk vindt dat de volgende Belgische regering een voortrekkersrol moet spelen in de **evaluatie van het systeem**. Uit verschillende ervaringen blijkt immers dat het Dublinsysteem tot heel wat problemen leidt en de effectieve bescherming van vluchtelingen in gevaar brengt (zeker sinds de toetreding van nieuwe lidstaten; bv de situatie van Tsjetsjeense vluchtelingen in Polen). De rapporten van UNHCR en ECRE⁵ kunnen hierbij een leidraad zijn. Op korte termijn vragen Vluchtelingenwerk en ECRE een bijsturing van Dublin op volgende punten:

- 1) Alle asielzoekers die op basis van de Dublin-verordening worden overgebracht naar een andere lidstaat, moeten daar toegang hebben tot een eerlijke en volwaardige asielprocedure.
- 2) Het systeem van familiehereniging onder Dublin moet verbeterd worden.
- 3) Alleenstaande minderjarigen zouden enkel mogen worden overgebracht naar een andere lidstaat als het is om familieleden te vervoegen en dan enkel indien het in het belang van de minderjarige is.
- 4) Alle asielzoekers voor wie de toepassing van Dublin wordt onderzocht, hebben recht op volwaardige opvang en kunnen enkel worden vastgehouden als er geen andere mogelijkheid bestaat.

Ook andere kwetsbare groepen (geesteszieken, ernstig zieken,...) zouden niet mogen doorgestuurd worden naar lidstaten waar de opvang voor hen ontoereikend is.

Op langere termijn moet het Dublin-systeem voor Vluchtelingenwerk en ECRE fundamenteel hervormd worden, waarbij de keuze van de asielzoeker mee bepalend is.

⁵ UNHCR = United Nations High Commissioner on Refugees, het VN-agentschap voor de vluchtelingen. ECRE = European Council on Refugees and Exiles, de Europese koepel van vluchtelingen-NGO's.

b.

Resettlement is het proces waarbij vluchtelingen hun land van asiel kunnen verlaten en een nieuw leven mogen beginnen in een derde land, zonder dat ze daar nog een asielprocedure moeten doorlopen (zogenaamde “uitgenodigde vluchtelingen”, bijvoorbeeld een vluchteling uit een kamp in Afrika die door een EU-lidstaat wordt uitgenodigd voor definitief verblijf hier). Dit proces houdt rekening met het gegeven dat de meerderheid van de vluchtelingen niet in de Westerse wereld geraakt.

Een land dat actief wil meewerken aan *resettlement* grijpt actief in in de migratiestroom en maakt dus een belangrijke keuze. Deze keuze moet weloverwogen gebeuren en moet vooraf worden gegaan door een publiek debat. Vluchtelingenwerk stelt vast dat in België dit debat momenteel niet leeft, en zeker niet publiek. Nochtans vraagt de Europese Commissie dat alle lidstaten op termijn een resettlement-beleid voeren.

Vluchtelingenwerk pleit er dan ook voor om dit **debat** de komende jaren op een open manier te voeren, rekening houdend met de Europese wetgeving die zich in deze materie ontwikkelt.

12. Gesloten centra en gedwongen uitwijzingen

In de vorige legislatuur veranderde er niet zoveel aan het beleid inzake opsluiting en gedwongen uitwijzingen. Het rapport Vermeersch bis had weinig tastbare gevolgen voor de vreemdelingen maar veel meer voor de ordediensten. De Minister richtte gesloten centra in voor de opsluiting van families. In oktober 2006 bracht een groep NGO's een kritisch rapport over de gesloten centra uit, dat helaas niet tot een inhoudelijke reactie leidde vanwege de Minister en de administratie.

De nieuwe asielwet voorziet meer mogelijkheden om asielzoekers in procedure en in de Dublin-overname procedure op te sluiten. Vluchtelingenwerk vraagt om tijdens de volgende legislatuur deze wet aan te passen om een **einde te maken aan de opsluiting van asielzoekers in procedure en in Dublin-procedure**.

Vluchtelingenwerk is vragende partij voor de uitvoering van een **audit van de gesloten centra**, o.m. over de medische en psychologische begeleiding van de opgesloten vreemdelingen. De audit dient te evalueren in hoeverre de praktijken in de gesloten centra in overeenstemming zijn met het Koninklijk Besluit op de werking van de gesloten centra en met de Europese richtlijn inzake de opvang van asielzoekers.

Inzake de aanhouding van vreemdelingen in illegaal verblijf, stelt Vluchtelingenwerk vast dat er een tendens bestaat om de bevoegdheid te geven aan steeds meer inspectiediensten (sociale inspectie, wooninspectie,...) om zonder huiszoekingsbevel een private woning te betreden. Op die manier worden meer en meer mensen zonder papieren aangehouden in het kader van de zogenaamde "strijd tegen overlastfenomenen" (huisjesmelkerij, verkrotting,...). Vluchtelingenwerk stelt dat **huisvrede** –een grondwettelijke recht- in alle gevallen dient **gewaarborgd** te worden, ook voor vreemdelingen in illegaal verblijf.

Vluchtelingenwerk vraagt de regering werk te maken van het **recht op een effectief beroep tegen de uitwijzing of de detentie** : Een wetsbepaling die uitwijzingen verbiedt zolang de procedure voor de Raadkamer nog loopt of de beroepstermijn nog loopt is noodzakelijk. Tevens moet werk gemaakt worden van de wettelijke verankering van het arrest Conka, met name geen uitwijzing zolang er een procedure hangende is voor de Raad van State in uiterst dringende noodzakelijkheid (UDN).

Vluchtelingenwerk vraagt een **systematische onafhankelijke controle bij gedwongen uitwijzingen** met escorte en beveiligde vluchten die onder meer gebruik maakt van video-opnames.

Vluchtelingenwerk vraagt de uitbreiding van de bevoegdheid van de **Klachtencommissie** ingesteld door het KB op de gesloten centra, tot klachten die betrekking hebben op de uitwijzingspogingen. De procedure voor deze klachtencommissie moet ook worden hervormd om ze operationeel te maken.

Tot slot is Vluchtelingenwerk voorstander van meer **monitoring** in de landen van herkomst bij gedwongen uitwijzingen.

Vluchtelingenwerk Vlaanderen
Februari 2007

Vluchtelingenwerk Vlaanderen is een onafhankelijke beweging die opkomt voor de rechten van vluchtelingen door beleidsbeïnvloeding, sensibilisering, ondersteuning en het stimuleren van samenwerking.

Dit memorandum kwam tot stand na overleg met de leden van Vluchtelingenwerk. Volgende organisaties en personen zijn lid van Vluchtelingenwerk:

Organisaties

1. ABW – Algemeen Belgisch Vakverbond
2. ACW - Algemeen Christelijk Werknemersverbond
3. Amnesty International Vlaanderen
4. AZ VUB – Solentra, Brussel
5. AZIZ Zemst
6. Bond Zonder Naam, Antwerpen
7. Caritas Internationaal Hulpbetoon
8. CAW SONAR, Sint-Truiden
9. Comité Vluchtelingen Genk
10. Convivial, Brussel
11. De Mutsaard (CAW De Mare), Antwerpen
12. De Tinten, Gent
13. EVA-centrum, Ekeren
14. Forum van Etnisch-Culturele Minderheden
15. Hand in Hand – VAKA
16. Jesuit Refugee Service
17. Juna, Aalst
18. Kerkwerk Multicultureel Samenleven
19. Liga voor Mensenrechten
20. Medimmigrant
21. Mentor Escale, Brussel
22. Minor Ndako, Brussel
23. Protestants Sociaal Centrum Brussel
24. Protestants Sociaal Centrum Antwerpen (CAW de Terp)
25. Rode Kruis Vlaanderen
26. SIAL - Steunpunt voor Integratie van Asielzoekers in Lubbeek
27. Sint-Egidiusgemeenschap / Vereniging voor Solidariteit
28. Sociale Dienst Socialistische Solidariteit
29. Solidariteit Onthaalhuis Christus Koning, Brugge
30. Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (SAW)
31. Steunpunt Lokale Netwerken (SLN)
32. Vlaams Minderhedencentrum
33. Vluchtelingenonthaalgroep Sint-Niklaas
34. Werkgroep Merchtem Multicultureel
35. Werkgroep Vluchtelingen Gent
36. Werkgroep Vluchtelingen Wetteren

Personen:

37. Kwaku Acheampong
38. Daniël Alliet
39. Monique Blancke
40. Gily Coene
41. dr. Dirk Jacobs
42. Mehmet Kürtgözü
43. Patrick Loobuyck
44. Matthias Niyonzima
45. Paul Pataer, voorzitter
46. Joan Ramakers
47. Fons Ravijts

Waarnemende leden:

48. Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen
49. Artsen Zonder Grenzen

Vluchtelingenwerk
Vlaanderen

Memorandum federale verkiezingen 2007